

55. ročník Dějepisné olympiády

Dějepisná olympiáda patří k největším oborovým soutěžím v České republice s každoroční účastí desítek tisíců žáků základních a středních škol. Na Filozofické fakultě Univerzity Hradec Králové se 20.–21. května uskutečnil již 55. ročník finálového kola. Soutěž poprvé proběhla pod odbornou garancí Historického ústavu FF UHK a představila několik změn reagujících na proměny historického vzdělávání i nástup umělé inteligence.

Letošní zaměření shrnuje název *Dvě strany téhož příběhu: Jak muž a žena kráčeli dějinami – spolu, proti sobě i vedle sebe*. Téma vzbudilo pozornost: zatímco řada učitelů i studentů ocenila možnost zaměřit se na postavení žen a mužů v dějinách a sledovat historické proměny genderových rolí, jiní upozorňovali na současnou silnou politizovanost tématu. Někteří účastníci rovněž postrádali přesnější geografické či časové vymezení, většina však téma hodnotila pozitivně. Obměnou prošla i porota. Vedle akademiků se do ní zapojili také učitelé z praxe a odborníci na didaktiku dějepisu, aby se tak propojil historický výzkum se školní realitou i současnými trendy ve vzdělávání.

Od memorování k historickému myšlení

Soutěž dlouhodobě usiluje o to, aby nebyla pouze založena na memorování faktů. Stále větší důraz je kladen na schopnost pracovat s historickými prameny, porovnávat různé interpretace minulosti a chápat širší kontext. Také letošní testy se snažily tento trend posílit. Ve finálovém kole byly využity nejen textové prameny, ale také audiovizuální ukázky a historické předměty z Muzea východních Čech. Organizátoři zcela otevřeně přiznávají, že ne vše bylo bezchybné. Průběžná reflexe a úprava zavedených postupů však podle nich představují jednu z podmínek dalšího rozvoje soutěže. *Někdy jsme možná měli pocit, že téma až příliš pojímáme z pohledu ženy a zapomínáme na tu lákavou komparaci s mužským pohledem, zvláště když cílem takto koncipovaného tématu bylo zaměřit pozornost*

na soutěžící, kteří se dokáží orientovat v širších historických souvislostech, a ne jen na úzce vymezené téma, ke kterému si nastudují deset stránek doporučeného textu, doplnila k tomu za pořadatele Veronika Středová.

Diskuze o doporučené literatuře také otevřela širší otázku po roli podobných seznamů v soutěžích zaměřených na historické myšlení. Část soutěžících a jejich učitelů upozorňovala na obtížnou dostupnost některých titulů, zatímco organizátoři zpětně zdůrazňovali, že cílem seznamu nikdy nebylo vymezit soubor textů, z nichž lze odvodit správné odpovědi. Literatura měla především rozšiřovat obzory a nabízet různé pohledy na dané téma. Tyto zkušenosti vedly k rozhodnutí doporučenou literaturu pro příští ročníky zjednodušit a zároveň jasněji komunikovat její účel.

AI mění pravidla hry

Nejvýraznější změna souvisela s fenoménem, který dnes zasahuje celé školství, a sice s nástupem umělé inteligence. Dotsud se předpokládalo, že soutěžící doma vypracují písemnou práci, kterou následně budou ve finále obhajovat. Organizátoři se však rozhodli tento formát opustit. *Důvody byly zřejmé – umělá inteligence. Proto jsme tvorbu historického výstupu přesunuli přímo na místo konání olympiády. Soutěžící dostali zadání až na místě a v omezeném čase pracovali s historickými prameny i odbornou literaturou*, vysvětluje Veronika Středová. Výsledkem byla soutěžní část připomínající spíše práci historika než tradiční školní úkol. Účastníci museli samostatně

analyzovat prameny, formulovat vlastní interpretace a následně své závěry představit ostatním. Zajímavostí bylo také zapojení prvků vzájemného hodnocení. Každý finalista mohl udělit jeden hlas práci jiného soutěžícího.

Přesun historického výstupu přímo do finálového kola však otevřel i nové otázky. Zatímco lze ocenit větší autenticitu práce soutěžících, část účastníků upozorňovala na vysokou časovou náročnost úkolu nebo na skutečnost, že výsledné hodnocení mohly ovlivňovat i schopnosti spojené s prezentací či grafickým zpracováním. Diskuze o podobě této části soutěže zůstává otevřená i do dalších let (téma 56. ročníku bude *Jak technologie měnily společnost: Práce a odpočinek v proměnách času*).

Výzva do budoucna

Letošní ročník dějepisné olympiády jasně ukázal, že proměny, kterým dnes čelí školní vzdělávání, se nevyhýbají ani tradičním soutěžím. Nástup umělé inteligence otvírá nové otázky ohledně smyslu historického vzdělávání i způsobů jeho ověřování. Otázka, co znamená dobře rozumět dějinám, rozhodně neztrácí na významu ani ve světě, kde jsou informace dostupnější než kdykoli dříve. ▀

-tt-

<https://www.uhk.cz/cs/filozoficka-fakulta/ff/olympiady>

